

Nekatere oblike otroškega varstva v stanovanjski skupnosti

Olga Vipotnik

VII. kongres Zveze komunistov Jugoslavije določa v svojem programu, da bodi ena poglavitnih nalog — razvijanje najširših oblik široke sistematične in stalne družbene skrbi za otroke. Takole pravi: »Ne da bi zmanjševala vlogo družine pri vzgoji otrok, ki je nezamenljiva, se bi Zveza komunistov zavzemala za to, da se bodo tudi v prihodnje razvijale najširše oblike družbenega varstva za otroke, ki bodo nudile tudi tisto, česar pri vzgoji otrok družina, sestojeca iz staršev in otrok, posebno če je mati zaposlena, otroku ne more dati. Neposredno angažiranje staršev pri razvijanju družbenega varstva za otroke, njihovo sodelovanje v upravljanju vseh teh ustanov za otroke omogoča, da kar najboljše spoznavamo možnosti in potrebe družine in ustvarimo hkrati enotnost družbene in družinske vzgoje.«

Da bi misel, ki jo izraža program, lahko ustvarjalno razvili, je potrebno, da vsaj delno orišemo dosedanje delo, uspehe in pomanjkljivosti na tem področju, ker bomo tako lažje razpravljali o vprašanjih, kako pomagati družini pri varstvu otrok v stanovanjski skupnosti.

V zadnjih letih smo položili temelje širokemu kompleksnemu družbenemu delu za otroke. Odkrivali smo sodobni otroški svet in njegovo problematiko ter probleme naše družine. Nekatera področja smo že proučili ali vsaj osvojili enotna stališča glede poglavitnih vprašanj. V delu za družino in otroka smo si nabrali tudi precej praktičnih izkušenj.

V dosedanje delo za otroka in družino je v Sloveniji vključenih 23 društvenih organizacij. Njihovo prizadevanje je vedno bolj enotno.

Poglavitna pomanjkljivost našega dosedanjega dela je deloma v tem, da nismo mogli pomagati vsem otrokom in družinam, ki so potrebne pomoči, deloma pa v nezadostni sistematičnosti in akcijski smotrnosti. Krive so pa tega deloma tudi materialne težave.

Vendar moramo naglasiti, da postajajo starši v skrbi za svojega otroka vedno bolj aktivni. To je važna subjektivna sila za nadaljnje razvijanje in uveljavljanje družbene skrbi za družino. Razvija se tudi nova zvrst družbenih in strokovnih delavcev za razna nova vzgojna področja. Za izpopolnjevanje tega kadra smo pričeli organizirati tečaje, seminarje in posvetovanja. Nekaj problematike v delu z otroki in z družino polagoma že vnašamo kot učno snov v programe tistih šol, v katerih se izobražujejo prosvetni, zdravstveni in socialni delavci.

Problematika družine in otroka je združila do zdaj različne družbene in strokovne delavce v enotni akciji: zdravnike, pedagoge, pravnike, sociologe, kulturne delavce in tehnični kader. V skupnih naporih so bila sprejeta enotna stališča in enotno prizadevanje tako različnih strokovnjakov je rodilo vidne uspehe.

Danes imamo že precej literature, ki z raznih vidikov obravnava otroka in družino. To so razni priročniki, revije in strokovna glasila, kot na primer: Mladi svet, Naša žena, Sodobno gospodinjstvo, Medicinska sestra na terenu, Babiški vestnik, Vestnik Rdečega križa itd. Vzgojnim problemom posveča vedno večjo pozornost tudi dnevno časopisje. Pripomniti pa bi bilo, da je priročnikov razmeroma še malo, da so le sporadični in da niso dovolj poljudni.

Družbeni upravljalci prosvetnih, zdravstvenih, socialnih in vzgojnih ustanov so se ob pomoči družbenih organizacij dokopali v zadnjem obdobju do spoznanja, da zajema vzgoja otroka tudi skrb za materialne pogoje otroka, skrb za zdravje, izobrazbo, razvedrilo in da je pri tem važen faktor tudi družina. Zato skušajo te ustanove v praktičnem delu vedno bolj vsklajevati svoje delovanje s potrebami družine in obravnavati otroka z vseh vidikov.

V zadnjem razdobju je bilo nešteto skupnih akcij staršev, družbenih organizacij in organov družbenega upravljanja, ki so si prizadevale, da izboljšajo med drugim tudi materialne pogoje posameznih ustanov. Izkazalo se je pa, da je njih resorna delitev na vzgojne, zdravstvene in socialne ustanove ovira za razvoj v nakazani smeri. Poglavitna težava pa je v tem, ker je ustanov za otroke absolutno premalo, saj smo jih še konec lanskega leta (1957) imeli komaj 155.

Z razvojem družbenega upravljanja in demokracije smo dosegli, da postajajo občine vedno bolj organizatorke kompleksne skrbi za vse otroke in da se ta skrb iz kurativne vse bolj spreminja v preventivno skrb. Vedno bolj načrtna in smotrna zaščita in varstvo otrok ter družine je rezultat vedno večje povezanosti med družbenimi organizacijami, organi družbenega upravljanja in organi oblasti.

Zmerom širša aktivnost je narekovala ustanovitev svetov za varstvo družine pri občinah, ki naj bi pripomogli k načrtnejšemu delu občin na tem področju. Delovno področje svetov je jasno določeno, naloge pa so razmeroma težke. Z razvojem stanovanjske skupnosti se ustvarjajo pogoji, da se bodo ti sveti uveljavili tudi v praktičnem delu.

Iz navedenega je razvidno postopno osveščanje družbe in njena skrb za otroke in družino. To pomeni, da smo opravili veliko delo, s katerim smo pomagali družini pri izpolnjevanju nalog, ki jih sama ne zmore. Tako smo pripomogli k vedno večjemu vsklajevanju družinske in družbene vzgoje in ustvarili take pogoje, da bomo lahko v stanovanjski skupnosti še uspešneje reševali najbolj pereča vprašanja, ki tarejo naše delovne družine.

Vedno več je takih družin, da sta zaposlena oče in mati. Ustanove in službe, kjer naj bi otrok prebil čas, ko so starši na delu, pa so zelo slabo razvite. Še najbolj nam te razmere osvetlijo številke. Samo pogledjmo!

V Sloveniji je 121 868 zaposlenih žena. Največ jih je zaposlenih v industriji, in sicer 56 610, v gradbeništvu pa 25 843. V teh panogah je zaposlenih največ nekvalificiranih žena, zato je tudi njihov zaslužek majhen. Pač pa je v kulturno-prosvetnih ustanovah, državni upravi in trgovini zaposlenih več kvalificiranih žena. Žal nimamo točnih podatkov, koliko mater je med temi zaposlenimi ženami. Čeprav razpolagamo danes že z najrazličnejšimi statističnimi pokazovalci za razna področja, teh podatkov vendarle še nimamo.

V Sloveniji je 427 927 otrok v starosti do 14 let. Od teh jih je 9865 v ustanovah za otroke, in sicer 4101 otrok uslužbencev, 3762 otrok delavskih staršev, samo 10% pa je tod otrok od mater samohranilk.

Zadeva je toliko bolj pereča, ker imamo v Sloveniji 232 000, to je 75% tako imenovanih malih družin, ki jih sestavljajo oče, mati in otroci, brez ožjih sorodnikov (ki bi lahko pomagali družini pri vzgoji in vzreji otrok). Ne da bi opozarjali na druge probleme, nam že ti skromni podatki govorijo, da si moramo močno prizadevati, če hočemo realizirati nujno pomoč družinam. Prvenstveno bomo morali misliti na delavsko družino, koder sta zaposlena oba roditelja, in pa na matere samohranilke.

Razumljivo je, da postavlja zakon o stanovanjski skupnosti skrb za otroke na prvo mesto. Ob diskusiji osnutkov zakona o stanovanjskih skupnostih se je skrb za otroke tako povečala, da se zdaj pospešeno razvijajo razne občasne oblike dela z otroki: izleti, organizirane igre, prireditve itd. V mnogih krajih se pripravljajo igrišča, ki bodo pod stalnim varstvom ene osebe. Za šolskega otroka skušamo organizirati pomoč pri učenju, najpotrebnejšim pa preskrbeti kosilo. Marsikje že pripravljajo vrtce za predšolske otroke v prostorih, ki so se zanje že dolgo borili. Vendar so to še vedno predvsem le delovni programi Društva prijateljev mladine in drugih organizacij, tako da o zadostni aktivnosti stanovanjske skupnosti na tem področju še ne moremo govoriti. Stanovanjska skupnost se le počasi loteva organizacije varstva otrok, kar je deloma razumljivo, saj gre za oblikovanje mladega človeka, kar pa je dokaj težje od vsega drugega dela, ki si ga nalaga stanovanjska skupnost. Vendar mislimo, da je delni vzrok te počasnosti tudi v tem, da smo premalo pojasnjevali naš koncept in načela o varstvu otrok v stanovanjski skupnosti in da jih nismo dovolj obrazilili in utemeljili. Šele z razstavo »Družina in gospodinjstvo« v Zagrebu in ob »Tednu otroka« razvijamo o teh vprašanih široko javno diskusijo.

Oblike pomoči, ki jih moremo in tudi moramo že danes realizirati, da pomagamo družinam pri varstvu otrok v stanovanjski skupnosti

Od konkretnih oblik bomo opisali najprej tiste, ki jih je lažje uresničiti, a družini vendarle pomenijo nemajhno pomoč. Zatem pa bomo orisali oblike, ki zahtevajo več stalnega prizadevanja staršev, a tudi večje materialne dajatve.

Dvorišče — igrišče

Uredimo otrokom igrišča, da se bodo tod lahko igrali. Otroku je gibanje v naravi nadvse potrebno predvsem zato, ker koristi njegovemu zdravju, njegovemu fizičnemu razvoju. To je danes, ko so stanovanja vedno tesnejša, da otrok v njih skoraj nima prostora, še posebno važno. Na dvoriščih se zbirajo otroci, družijo se mlajši s starejšimi. Za otroka pomeni dvorišče prvi korak v svet, v kolektiv. V mnogih blokkih in hišah so se starši že lotili urejanja dvorišč za otroke (na primer v Mariboru in Ljubljani). Z urejenim dvoriščem zelo pomagamo staršem, ki lahko med delom v stanovanju otroke nadzorujejo. Še bolje je, če ima dvorišče varuha. Pri tem varuštvu lahko izmenoma pomagajo starši iz hiše. Lahko pa opravlja to delo varuh, ki ga za to nagradimo.

Naslednja oblika varstva so tako imenovana igrišča. Danes jih imamo že precej. Na nekaterih igriščih se otroci zelo radi mudijo in tudi matere jih rade pošiljajo tja. Imamo pa tudi igrišča, ki ne morejo zaživeti. Zakaj ne? Igrišča so navadno bolj oddaljena od hiše kakor dvorišča, zato matere otrok ne morejo nadzorovati, če ne gredo z njimi ali če igrišče nima varuha. Igrišča brez varuštva torej niso deležna pravega obiska otrok in ne izpolnjujejo tiste naloge, ki bi jo

morala. V bodoče se moramo te stvari drugače lotiti. In kazalo bi omeniti še nekaj! Ko smo urejevali igrišča, smo mislili predvsem na manjše otroke, vse premalo pa smo upoštevali večjega otroka in njegove potrebe po igri, razvedrilu in fizični okrepitevi. Zato v tem smislu preuredimo in razširimo igrišča, kjer je to mogoče. Izkušnje govore, da se otroci različnih dob lepo razumejo med seboj, da se v skupnem sožitju razvijajo med njimi boljši odnosi in da se v igri dopolnjujejo. Zato ne ločujmo igrišč strogo po starostni dobi. Otroci se grupirajo navadno po dejavnostih, ki jih osebno najbolj zanimajo, kot n. pr. šport, mirne ustvarjalne igre in podobno. Zato skušajmo igrišča razdeliti z živimi mejami ali kako drugače, da se bodo na posameznih odsekih otroci lahko nemoteno izživljali v igrah, ki jih zanimajo. Seveda bomo glede na vrsto dejavnosti otroke njihovi starosti primerno porazdelili v ustrezne skupine. Zlasti velja to za učenje in podobno.

Kaj pa z malčki na igrišču? Ti so še zelo nebogljeni. Odmerimo jim poseben prostor s peskovnikom in še s kakšnimi drugimi primernimi igračkami, prostor pa zavarujmo z zeleno ograjo. Te otroke je treba nadzorovati, zato naj se žene med seboj pogovorijo o varuštvu.

Opozoriti moramo na izkušnje, po katerih ne kaže urejati prevelikih centraliziranih igrišč. Organizirajmo jih rajši več, pa manjša. Na prevelikih igriščih se otrok ne more vživeti v igro, zato se tod težko ustvari otroški kolektiv.

Še nekaj besed o opremi igrišč. Na splošno so ljudje mnenja, da je ureditev igrišč zelo draga. Doslej smo vedno planirali teren za igrišča, ga posuli s peskom, postavili naprave, ki so bile marsikdaj zelo drage, niso pa otroku dajale prilike za večjo aktivnost. Zato je vse to bilo največkrat odveč, kajti otrok potrebuje naravno okolje tudi na igrišču in hoče ustvarjati tudi tukaj: zato ga oskrbimo z enostavnim in cenenim materialom, z žebli, deskami, gradbenim materialom in podobno. Ustrezno in poceni opremo za igrišča smo prikazali na letošnji razstavi »Družina in gospodinjstvo« v Zagrebu. Ravnajmo tako vsaj pri bodočih igriščih! Vendar je poglavitno, da izpopolnimo njih mrežo. Igrišča so potrebna zlasti v strnjjenih starih blokih hiš, kjer ni sončnih dvorišč. Igrišče bo nudilo otrokom varstvo od zgodnje pomladi do pozne jeseni, posebno če ga opremimo z lopami za deževne in hladnejše dni. Do danes smo še vse premalo govorili o vlogi in nalogah igrišč, pa tudi premalo pomagali ljudem na terenu, da bi se igrišča čimbolj uveljavila — in tudi razširila.

Še nekaj občasnih oblik varstva

Danes se vedno bolj razvijajo tudi najrazličnejši načini dela z otroki, ki jih ne smemo prezreti, ko obravnavamo konkretne oblike varstva v stanovanjski skupnosti. Razvijajmo jih še naprej! Te oblike ne terjajo skoraj nikakih materialnih sredstev in tudi organizacijsko niso težko izvedljive. Nekaj dobre volje in razumevanja staršev, pa bomo imeli v bodoče še več skupnih sprehodov, izletov otrok, ogledov znamenitosti in pomembnosti mesta in bližnje okolice, skupnih obiskov raznih predstav, kopanja in podobnega. V nekaterih krajih so se zelo razvila poldnevna in celodnevna letovanja. Običajna letovanja so danes že vsem znana oblika. Potrebno pa je, da še bolj organiziramo zimsko veselje otrok, sankanje in smučanje, drsanje in podobno, kakor tudi najrazličnejše druge zaposlitve: na primer kulturne, športne, tehnične, ki se lepo razvijajo v društvih

in pionirskih organizacijah v šoli, dalje skupna praznovanja itd. Pri vsem tem nam bodo v veliko pomoč mladinci in mladinke, saj mnoge teh oblik niso tako zelo zahtevne in jim bodo mladi ljudje gotovo kos. Tako bomo razbremenjevali starše, dopolnjevali njihovo vzgojno delo z otroki in prispevali k zdravemu razvoju otroka, njegovih duševnih in fizičnih sposobnosti.

Varstvo otroka, ko so starši zaposleni

Delovni ženi oziroma družini najbolj pomagamo, če poskrbimo za varstvo otroka v času zaposlitve. **Kakšno naj bo to varstvo?** Na manjše otroke je treba paziti, da se jim kaj ne pripeti, ker so še nebolgljeni. Omogočimo jim igro in razvedrilo. Za starejše, šolske otroke pa poskrbimo, da se bodo redno učili. **Tako varstvo** moramo poskušati realizirati v stanovanjski skupnosti. Kaj moramo tu predvsem upoštevati? Da vskladimo delovne izmene staršev in šolske izmene otrok! Poleg tega morajo imeti starši občutek, da je njihov otrok v varnih rokah. Tako potem ženo in moža na delu ne bo skrbelo, kaj je z otroki. Duševna mirnost pa je za zvišanje delovne storilnosti zelo važna.

V takšna varstva bomo sprejemali otroke raznih starosti, vendar jih v enem varstvu ne bo smelo biti preveč, če hočemo, da bo otroški kolektiv zaživel. Glede na vrsto dejavnosti bomo upoštevali starost otrok in njih zanimanje ter jih temu primerno razdelili v ustrezne skupine, kar smo omenili tudi že pri otrocih na igrišču. Otroci, ki se bodo zbirali v varstvu, posebno šolski, bodo odhajali tudi v šolo, krožke, društva in se vračali nazaj, kjer jih bo čakal varuh kakor doma starši.

Pri organizaciji tega varstva so pglavitnega pomena prostori. Ti prostori, bodisi pod streho bodisi na prostem, so lahko zelo preprosti, skromno opremljeni. Za opremo lahko porabimo staro pohištvo, posebno v začetku. Nujno pa moramo paziti, da se bo otrok razvijal v čistem, svetlem in zračnem prostoru in da bo zadoščeno osnovnim sanitarnim predpisom. Kleti in podstrešja niso primerna za varstva. Varstva, ki bodo v zaprtih prostorih, moramo dopolniti s prostori v naravi, z igrišči.

Stanovanjske skupnosti, ki imajo več sredstev in bodo opremljale svoje prostore za otroke z novo opremo, naj opozorimo, da mora biti ta oprema funkcionalno zadovoljiva. Zato pa ni treba, da bi bila dražja, lahko je celo cenejša. Na razstavi v Zagrebu je bila razstavljena oprema sobe za šolskega in predšolskega otroka, ki je po predračunih za serijsko proizvodnjo poceni in funkcionalno zadovoljiva. Ta oprema omogoča najrazličnejše delo z otroki in jo po potrebi lahko tudi razstavimo.

Kako priti do prostorov? V začetku tudi z razširitvijo kapacitet ustanov, ki jih že imamo. Vendar bo tak ukrep zaradi majhnega števila ustreznih ustanov pomenil le majhen prispevek k varstvu otrok. **Saj imamo v Sloveniji le 147 otroških vrtcev**, ki so pravzaprav edine ustanove splošno varstvenega tipa za otroke. V te vrtce je vključenih danes 8436 otrok, torej samo 7%. Da bi se vsaj delno pomagalo najbolj potrebnim družinam, se je 17 vrtcev že razširilo v tako imenovane kombinirane otroške ustanove za predšolske in šolske otroke. Vendar so zdaj zasedeni za 20% preko svoje zmogljivosti. **Nešteto prošenj za sprejem** je bilo odbitih. Pri sprejemanju imajo prednost otroci samohranilk in zaposlenih mater. Prostori vrtcev bi se dali še bolj izkoristiti, ker so odprti nekateri le do četrte ali pete ure popoldne. Poleg tega moramo bolje izkoristiti

prostore v naših kulturnih, športnih in podobnih domovih. Poiščimo prostore tudi v ustanovah! Izkoristimo kar najbolj racionalno tudi poslovne prostore raznih organizacij! Socialistična zveza delovnih ljudi okraja Ljubljana je na primer že dala na razpolago svoje terenske prostore. Zatečemo se lahko tudi k ustrežnejšim rešitvam, kot so n. pr. posebni prostori v stanovanjskih blokih.

Kako se bo razvijalo to varstvo? Verjetno v eni sobi, kjer bo pa mogoče — v dveh ali pa celo v več sobah. Glede na utesnjene možnosti se bomo pač morali ozirati tudi na družinske potrebe in bomo pri sprejemanju ponekod upoštevali bolj predšolskega otroka, drugod zopet pa šolskega otroka.

Marsikje bomo rešili problem varstva — samo z novo zgradbo, kar bo tudi smotrnejše.

Varstvo, pa čeprav v eni sami sobi, pomeni že svoje vrste ustanovo, saj gre za stalno in bolj urejeno delo z otroki. Te ustanove bomo imenovali »družinske ustanove«, da tako poudarimo družinsko atmosfero, ki naj bi vladala v njih.

V tem smislu se razvija že lepo število varstev. Posebno lepe uspehe žanje vrtec v Šiški (Lepodvorska ulica). Tod vključujejo šolske, predšolske otroke in celo dojenčke. V vrtec lahko prihajajo otroci za nekaj ur dnevno, bodisi na igrišče ali v vrtec. Tudi če starši zbolijo, je za otroke preskrbljeno. V tem primeru lahko otroci prenočujejo v vrtcu. Ta ustanova deluje tudi ob praznikih, nedeljah in počitnicah. V nekem takem domu v Zagrebu (Tkaličeva ulica) so pritegnili k delu tudi lajke, mladince in starše, tako da je ustanova v celoti zelo povezana z domačim okoljem.

Jasno je, da ob družinskih ustanovah ni izključeno ustanavljanje domov, ki zajemajo bolj eno starostno dobo, kot na primer šolske ali predšolske otroke. Nasprotno, tudi ti so nam potrebni in tudi te moramo razvijati.

V vseh teh ustanovah **gre predvsem** za to, da se ob slehernem delu uveljavi »družinsko« oзраčje, kar pomeni čim večjo povezanost ustanov z okoljem, sproščeno aktivnost staršev in drugih državljanov pri delu ustanove ter vedno večje vsklajevanje aktivnosti v teh ustanovah s potrebami družbe in otroka. Le tako bo ustanova v resnici nadomestila starše v času, ko je otrok prepuščen sam sebi.

Gradnja objektov za otroke

Arhitekti in urbanisti se v zadnjih letih vedno intenzivneje ukvarjajo z graditvijo in ureditvijo stanovanj in celotnih naselij, ki naj bi čimbolj ustrezala potrebam delovnega človeka. Sestavni del tega vprašanja so prostori oziroma potrebni objekti za otroke.

Ko se je pričelo razpravljati o stanovanjski skupnosti, zlasti še, ko so urbanisti in arhitekti pripravljali gradivo za razstavo »Družina in gospodinjstvo«, so se vedno bolj pretresala tudi ta vprašanja. V reviji »Progres«, ki je izšla kot dopolnitev razstave in je posvečena stanovanjskim skupnostim, se pri obravnavi stanovanj in naselij posveča še posebna pozornost prostorom za otroke. Razumljivo je, da se v »Progresu« čuti vpliv zahoda in urejanja prostorov za otroke na tamkajšnji način, **kajti pri nas se ta vprašanja temeljiteje obravnavajo** šele kratak čas. V mislih imamo dosledno ločitev objektov za otroka po starostnih dobah tako v poslopih kakor na prostem. Vsekakor je prizadevanje arhitektov v tej smeri vredno pozornosti in ga je treba pozdraviti. **Upoštevat** **moramo namen revije »Progres«** — kot prispevek k diskusiji o stanovanjski skup-

nosti. Mislimo, da je ta prispevek dragocen za naše področje in da pomeni osnovo za nadaljnje delo. Treba bo nadaljevati in še poživiti razpravljanje o prostorih za otroke ter doseči čimprejšnjo specializacijo nekaterih arhitektov in urbanistov za to gradbeno področje. To problematiko naj bi upoštevali učni načrti visokih šol, ki usposablajo ustrezne strokovnjake. Danes, ko gradimo toliko stanovanj in naselij, je zelo potrebno realizirati zahtevo, da se pri novih gradnjah določijo prostori za otroke — tako v poslopjih kot na prostem. Nekateri ljudski odbori, na primer Ljubljana, Kranj, Maribor, so že sprejeli ustrezne sklepe. **Potrebno pa je, da to store vse občine.** Ureditev teh prostorov moramo doseči tudi pri stavbah, ki se že gradijo.

V že obstoječih naseljih — posebno v starejših — je problem prostorov za otroke še bolj pereč, zato ga moramo reševati vzporedno z novimi gradnjami.

Naloga šole v stanovanjski skupnosti

Šola je v okviru stanovanjske skupnosti najbolj organizirana družbena ustanova, kjer se ustvarjajo osnovni pogoji družbene skrbi za varstvo, izobrazbo in vzgojo otroka. Zato je ena pglavitnih nalog, da ocenimo dosedanje napore šole v tej smeri in da vse pozitivne izkušnje, vse razvite oblike varstva in vzgoje otrok v okviru šole razvijamo dalje. Z reformo šolstva se nam že v bližnji bodočnosti odpirajo izredne možnosti, da bomo še nadalje poglobljali in razširjali vlogo šole, ki naj nam tako ustvari boljše pogoje za varstvo in vzgojo otroka. Predvsem moramo poudariti izredno prizadevnost, razumevanje in požrtvovalnost prosvetnih delavcev, ki so večidel aktivno sodelovali pri uveljavljanju novih oblik varstva in vzgoje otrok in s tem omogočili, da je naša šola še razširila svoj vpliv in področje svoje dejavnosti. Druga, nič manj pomembna ugotovitev pa je, da je zanimanje staršev in ostalih državljanov spričo vse večje skrbi šole za otroka vzporedno raslo in da so starši v odnosu do šole pokazali več kot le zanimanje za svojega lastnega otroka, saj so se začeli aktivno udeleževati pri mnogih širših nalogah šolskega in izvenšolskega dela z mladino. Vse te osnovne spremembe so dobile svojo objektivno podlago, ko se je vzporedno z gospodarstvom začelo v šolstvu razvijati in utrjevati družbeno upravljanje. Obenem pa se je izredno razmahnila tudi aktivnost društvenih in družbenih organizacij v skrbi za pritegnitev, aktivizacijo in vzgojo otroka. Naj omenimo za primer aktivnost v društvi prijateljev mladine, ki so nenehno in vztrajno pritegovala v starešinske pionirske svete in druge komisije vse tiste državljane, ki so pokazali ljubezen in veselje do dela z otroki. Danes je ob šolah 790 pionirskih starešinskih svetov z nad 6500 aktivnimi državljani, razen tega pa 4264 inštruktorjev krožkov, sekcij ter klubov, od katerih je več kot polovica laikov, se pravi neprosvetnih delavcev. Upoštevati pa moramo tudi še, da jih je od 185 000 šoloobveznih otrok bilo v lanskem šolskem letu 105 000 vključenih v najrazličnejše interesne krožke, klube in družine. Razen tega so se vsi otroci najmanj desetkrat v letu udeležili različnih praznovanj, prireditev, tekmovanj, izletov, ekskurzij in podobnega. Kar se tiče varstva in vzgoje otroka, so torej ti društveni organi ob pomoči šolskega odbora, prosvetnih delavcev in ostalih organizacij izvršili pomembno nalogo.

Prav tako uspešno pot v šolo so našle še druge organizacije, ki so v povezavi in koordinaciji s pionirskimi starešinskimi sveti ter občinskimi in okrajnimi

komisijami sodelovale v okviru pionirske organizacije — odreda na šoli ali pa so ustanovile svoje posebne podmladke, sekcije in klube. Ko govorimo danes o stanovanjskih skupnostih, njihovih nalogah, pomenu in vlogi, so nam doseđani naperi šole in vseh subjektivnih činiteljev lahko za primer in vzgled, kako naj med državljeni vzbujamo smisel in zanimanje in kako naj jih pritegnemo k tako pomembni in zahtevni nalogi, kot je vzgoja otroka.

Naj to ponazorimo z nekaj primeri. Večja praznovanja, kot teden mladosti, dan vstaje, občinski prazniki, 29. november, 22. december, novoletna jelka in druga, zajemajo vso šolsko mladino. Odveč bi bilo govoriti o moralni, o patrioitični vrednosti takih praznovanj. Poudariti pa je treba, da so ta in druga praznovanja dobila bogato vsebino in da skoraj ni organizacije in društva, ki ne bi kakorkoli prispevala k njihovi obogatitvi. Dobra koordinacija šole, drušivenih in družbenih organizacij, armade itd. je v letošnjem tednu mladosti zagotovila bogat in pester program prireditvev, akcij in vsesplošno dejavnost pionirjev in mladine ter sprostila neverjetno iniciativo in ustvarjalnost mladega rodu in starejših v spomladanskem času.

Koordinacija pa ni značilna samo za razna praznovanja. Široko sodelovanje se čedalje bolj uveljavlja tudi pri drugih oblikah vzgoje in varstva mladega rodu.

Lep primer za to je vsakoletna zimska akcija Smučarske zveze, Zveze prijateljev mladine, celotnega šolstva in Centralnega komiteja ljudske mladine Slovenije, ki koordinirano organizirajo tečaje množičnega smučanja in pionirske zimske športne igre v smučanju in sankanju. Na desettisoče otrok in mladine se tako vsako zimo uči smučanja pod varstvom in vodstvom: Ob taki in podobni koordinaciji zagotavljajo društva in organizacije najširšemu krogu otrok tudi ostalo športno dejavnost: izletništvo, športne igre, plavanje, elemente atletike, kar vse dopolnjuje splošno fizično vzgojo v šoli. Velikega pomena, ki ga ima za splošno fizično vzgojo društvo Partizan kot najbolj množična telesnovzgojna organizacija pri nas, ni treba še posebej razčlenjevati.

Po zaslugi koordiniranega dela beležimo velik uspeh tudi pri tehnični vzgoji mladine. Ljudska tehnika je v koprodukciji z Zvezo prijateljev mladine, s Centralnim komitejem ljudske mladine Slovenije, s Svetom za šolstvo in sindikati v celoletni akciji pod geslom: »**Tehniko pionirjem in mladini**«, dosegla izredne uspehe. S pomočjo najrazličnejših faktorjev so bile ustanovljene in usposobljene mnoge — nove tehnične delavnice in tehnični kotički na šolah. Od nekaj sto pionirskih tehničnih krožkov je naraslo to število v enem letu na 1152 (medtem ko se je povečalo število tehničnih delavnic za 200; v seminarjih pa so se usposobili številni laiki za inštruktorje krožkov). Prav tako so koordinacijski odbori za tehnično vzgojo pomagali šoli pri uvajanju tehničnega pouka. Akcija, ki se še nadaljuje oziroma je prerasla okvir običajne akcije, je svoj največji uspeh dosegla prav z aktivizacijo subjektivnih sil, ki so pripomogle, da se je vprašanje tehnične vzgoje v Sloveniji premaknilo z mrtve točke.

Take in podobne oblike koordinacije bi lahko ugotovili na vseh področjih: pri mladinskem tisku, kmetijski vzgoji, na letovanjih, pri organizaciji izletov, partizanskih pohodih itd., itd.

Posebej bi še omenili tajništva za notranje zadeve, ki so širom po Sloveniji organizirala mrežo pionirskih prometnih krožkov, izdelala program, zagotovila kadre ter z vso iznajdljivostjo z dobrimi prijemi in oblikami dela med pionirji vzbudila množično zanimanje za prometno vzgojo.

Pomembno vlogo pri delu z mladino imajo mlečne in šolske kuhinje. Ob kuhinjah se že v 200 šolah razvija sistematični pouk gospodinjsko-gospodarske vzgoje. Vse to pa je rezultat dolgoletnega skupnega prizadevanja družbenih organizacij: Ženske zveze, Rdečega križa, Zveze prijateljev mladine, Zavoda za napredek gospodinjstva, Sveta za socialno varstvo, za šolstvo, za zdravstvo in drugih.

Povsem samostojno mesto ima na šoli poleg pionirske organizacije Podmladek Rdečega križa, ki vzgaja otroke v zdravstveno higienskem smislu in zavzema v zadnjih letih vedno bolj pomembno mesto pri izvenšolski vzgoji otrok.

Tako se torej ob naši šoli pojavlja vrsta organizacij in društev, ki hočejo izpolniti, razširiti in poglobiti vzgojna in izobrazbena prizadevanja šole. Vse te organizacije in društva si prizadevajo, da bi bile njihove oblike dela zasnovane na principih prostovoljnosti, na principih otroške organizacije, na principih čim večje samostojnosti, iznajdljivosti, iniciativnosti, odgovornosti in ustvarjalnosti — skratka na načelu otroške samouprave, zato je vloga vseh teh činiteljev še posebno dragocena.

Ker pa je vsa ta dejavnost prostovoljna in opravljajo tako prosvetni delavci kot laiki vse to bogato in široko zasnovano delo brezplačno, nas tudi pri ustanavljanju stanovanjskih skupnosti spremlja misel, da bi se oprli na nesebično žrtvovanje državljanov za splošne koristi skupnosti. V takem položaju bo šola imela v stanovanjski skupnosti važno mesto.

Perspektiva osemletne šole je — postopno uveljavljanje in realizacija šolske reforme. Med naše prve naloge spada vsekakor nadaljnje poglobljanje in razširjanje šole kot družbene ustanove, ki v največji meri vključuje vse subjektivne faktorje pri vzgoji in izobrazbi. Zato bo šola ob pomoči vseh pristojnih činiteljev krepila vse oblike vzgoje in izobrazbe, istočasno pa razširjala in uveljavljala potrebne objekte — delavnice, kuhinje, vrtove, poskusne parcele, športna in druga igrišča, knjižnice, klubske prostore in drugo. Tako bi za otroke v stanovanjski skupnosti bila šola tudi središče njihove zaščite in varstva. Z bogatimi izkušnjami in razvitimi društvenimi in družbenimi organi (šolski odbori, pionirski starešinski sveti, odbori Rdečega križa) ter v povezavi z organizacijami in društvi, ki aktivno sodelujejo pri vzgoji otrok, lahko nudi šola še strokovno pedagoško pomoč organom stanovanjske skupnosti, prevzame del skrbi za varstvo otrok in pomaga aktivizirati in usposobiti kadre, ki bodo prevzeli varstvo v stanovanjski skupnosti.

Katere so bistvene naloge šole v stanovanjski skupnosti

Vsaka šola bo prvenstveno skušala zagotoviti pomoč učencem, ki v šoli slabše uspevajo. Danes se mnogo otrok vozi v šolo. Zanje bo treba urediti prostore, kjer se bodo pripravljali za pouk. Šola bo morala posvečati večjo pozornost tudi drugim otrokom naših zaposlenih družin in jim ustvariti pogoje za izpopolnjevanje šolskih obveznosti v šoli ali v prostorih izven nje. Zato bodo šolski odbori v povezavi z organi stanovanjske skupnosti, z društvi prijateljev mladine in drugimi organizacijami našli primeren prostor v okviru šole, v stanovanjskem bloku, v društvenih prostorih ali kje drugje, kjer se bodo zbirali otroci dopoldne ali popoldne, se učili in delali naloge. Tem otrokom bo treba zagotoviti varstvo oziroma pomoč starejših, da bo učenje potekalo kar se da uspešno.

Šole bodo ob pomoči društev, družbenih organizacij in staršev skušale rešiti vprašanje glede prehrane otrok zaposlenih staršev, in to morda v okviru šolske kuhinje ali na drug ustrezen način. Nedvomno bi lahko subjektivni faktorji pripomogli, da bi bila taka prehrana poceni in izdatna.

Šole bodo še nadalje v koordinaciji, kakršno poznajo zdaj, skušale izkoristiti vse razpoložljive kapacitete, dobiti potrebne prostore za delavnice, klube, igrišča itd. in zaposliti v prostem času v okviru pionirske in drugih organizacij čimveč otrok in mladine. Šolski odbori skupno s starešinskimi sveti lahko izkoristijo iniciativo in ustvarjalnost Ljudske mladine Slovenije, ki je s prostovoljnim delom zgradila že mnogo igrišč. Pri tem delu bodo pomagali tudi starši, z navdušenjem pa starejši pionirji. Šole bodo podprle tudi organe stanovanjske skupnosti, da bi zgradili čimveč preprostih igrišč v bližini stanovanj.

Šola bo skupno z ostalimi organizacijami pomagala usposobiti laične kadre za varstvo otrok v okviru štanovanjske skupnosti. Še posebno dragocena bo strokovna pedagoška pomoč. Laike bo treba izobraziti predvsem za praktično delo, zato bodo izkušnje pionirskih starešinskih svetov in inštruktorjev v kroških nadvse dragocene.

GOSPODARSKA VPRAŠANJA

Družbene in društvene organizacije za delo z otroki — so v preteklih letih prejemale dotacije, ki niso kdo ve kaj podprle njihovega prizadevanja. V proračunih ljudskih odborov so postavke za celotno delo na tem področju majhne, vendar bi se marsikje vsaj deloma lahko zvišale, če bi bilo več dobre volje in razumevanja. V splošnem lahko ugotovimo, da te postavke niso bile v pravem sorazmerju z ostalimi. Ustanavljali so se tudi skladi, ki naj bi pripomogli k razvijanju zaščite otrok in pomagali utrjevati predvsem nove oblike dela. Leta 1954 je bil na pobudo Zveze društev za varstvo otrok in mladine Jugoslavije **ustanovljen sklad za varstvo otrok**. V letu ustanovitve se je v veliki akciji zbralo 40 milijonov dinarjev, ki so jih prispevala predvsem podjetja. Naslednja leta je **sklad upadel** (leta 1955 je znašal nekaj nad 10 milijonov dinarjev). **Dajatve so pričele bremeniti plačilne sklade podjetij**. Danes pa, ko podjetja brez omejitve razpolagajo s skladom za zvišanje življenjske ravni, bodo ti skladi veliko pomenili za varstvo otrok. V zadnjih letih je naša republika prejela tudi iz **zveznega sklada za varstvo otroka** 12 milijonov dinarjev. S to vsoto smo podprli razvoj šolskih kuhinj, delavnic, knjižnic, letovanj itd.

Da se izboljšajo pogoji za dopuste delavcev in uslužbencev, je bilo iz zavednega sklada razdeljenih približno 237 milijonov dinarjev. Zveza borcev, Počitniška zveza, Zveza prijateljev mladine, Združenje tabornikov in deloma Centralni komite ljudske mladine Slovenije so prejeli od te vsote 115 milijonov dinarjev. S tem so se utrdile stalne baze za letovanja in izpopolnila oprema, posebno za taborjenje, 122 milijonov dinarjev pa so prejele sindikalne organizacije in Planinska zveza ter Turistična zveza, ki so del te vsote uporabile za izboljšanje otroških letovanj.

Ustanove za otroke in mladino, predvsem domovi in specialne ustanove za otroke, **pa so prejemale pomoč iz sklada za prekrške** (to se pravi predvsem socialne ustanove). 315 milijonov dinarjev, ki so jih od leta 1952 dalje prejele, so porabile za izboljšanje prehrane in za izpopolnitev inventarja. Precej teh sredstev pa se je uporabilo za šolske kuhinje in letovanja. To so le nekateri glavni skladi.

Vlogo skladov pa bo treba glede na nastajanje stanovanjskih skupnosti natančno proučiti.

Ko govorimo o materialnih vprašanjih, moramo omeniti tudi pomoč Unicefa (t. j. Mednarodnega sklada Združenih narodov za nujno pomoč otrokom), ki jo vsi poznamo.

V teh letih smo pri gospodarjenju z materialnimi in finančnimi sredstvi dosegli velik napredek. Tudi skladno delovanje družbenih organizacij je pripomoglo k boljšemu izkoriščanju teh sredstev.

Proračunske ustanove so danes samo šole, medtem ko se jasli, vrtci, domovi itd. vzdržujejo sami. Te ustanove dobivajo iz **proračunskih sredstev kritje za plače vzgojnega kadra in za izdatke, ki naj omogočijo vzgojno delo ustanove**. Prispevki staršev pa krijejo vedno bolj režijo uslug, to se pravi predvsem prehrano. Prispevki staršev **so enaki za vse**, socialno potrebnim pomaga socialno skrbstvo s tem, da jim prispeva za vzdrževalnino. Tako plačujejo n. pr. starši približno 2600 dinarjev za šolskega ali predšolskega otroka, ki je v ustanovi ves dan in dobi v njem dve malici in kosilo. Dotacija občinskega ljudskega odbora znaša za tega otroka 3210 dinarjev, **ekonomska cena** pa je 5810 dinarjev. V ustanovah, kjer preživi otrok 8 ur in dobi v tem času tudi izdatno malico, prispevajo starši 600 din, 2320 pa občine. Podobno je tudi v ostalih ustanovah za otroka.

Mislimo, da so otroci, kar jih je zdaj sprejetih v domove, v primeri z drugimi — **v nekem smislu privilegirani**.

Novi zakon o šolstvu nakazuje smer nadaljnjega razvoja v finansiranju šol in delno tudi ostalih ustanov za otroke (predšolskih in dijaških ustanov, internatov ipd.), in to v smislu še večjega prispevanja skupnosti podjetij, družbenih organizacij in državljanov samih. Ta zakon določa, **da lahko postanejo soustanovitelji ustanov za otroke** tudi gospodarske in družbene organizacije, ki se s tem obvežejo, da skupno z ustanoviteljem prevzamejo redno skrb za vzdrževanje ustanov (pri investicijskem in proračunskem vzdrževanju). Prav sedaj potekajo priprave za izdajo ustanovnih listin. Tako listino mora imeti vsaka ustanova.

Zakon o šolstvu se dopolnjuje z zakonom o stanovanjski skupnosti, ki določa, da naj stanovanjska skupnost za pomoč zaposleni ženi in družini pri vzreji in vzgoji otrok ustanavlja ustrezne ustanove. Te ustanove lahko ustanovijo dve ali tri stanovanjske skupnosti, možne pa so ustanove samo za potrebe določenih naselij koristnikov določenih zgradb ali skupine zgradb. Tudi pri ustanavljanju teh ustanov bomo **uveljavili načelo soustanoviteljev**.

Preidimo zdaj k financam, ki omogočajo ustanavljanje varstva v stanovanjski skupnosti — in sicer k dohodkom stanovanjske skupnosti, iz katerih se bodo po zakonu o stanovanjski skupnosti finansirale ustanove in službe za vsakdanjo pomoč družini. To so poleg samoprispevka državljanov predvsem dotacije občinskih in okrajnih odborov. **Zelo sprejemljiva oblika te dotacije je dolgoročni kredit**, ki so ga nekatere stanovanjske skupnosti v Ljubljani že prejele. Posebno pa moramo poudariti finančni doprinos gospodarskih podjetij kakor tudi možnost, da se z odlokom ljudskega odbora odredi od stanarine in zakupnine procent, ki ostane stanovanjski skupnosti. Nekateri ljudski odbori so sprejeli že določbo, da morajo investitorji stavb 15% celotne vsote, ki je potrebna za gradnjo, nameniti ustreznim objektom za zvišanje družbenega standarda. Posebno važno je, da bomo v mnogih stanovanjskih skupnostih lahko iz samodoprinosa državljanov ustanovili ustanove za otroke. Samoprispevek se

po zakonskem osnutku odreja v denarju (ali materialu), in sicer ustrezní odstotek od dohodkov posáameznih državljanov. Zbor volivcev **pa je tisti organ, ki odreja samoprispevek** in tudi določi, v kakšne namene se sme uporabiti. Seveda je potrebno, da sklep odobri občinski ljudski odbor. To so možnosti, da ustvarimo potrebna finančna sredstva za ureditev otroških ustanov v stanovanjski skupnosti.

Naslednje vprašanje, ki ga moramo obravnavati v zvezi z ustanavljanjem otroških varstev v stanovanjskih skupnostih, pa je vzdrževanje. Pri tem moramo čimbolj uveljaviti načelo, da vzdržujejo te ustanove **starši in koristniki sami** s svojimi prispevki v denarju, materialu in delu. Po predlogu zakona o stanovanjski skupnosti se cene za uporabo električne energije, kurjave in vode ne bodo odrejale v višjem iznosu kakor za gospodinjstvo. Prav tako nakazuje zakon možnost, da se socialno zavarovanje in prispevek v proračun od plač uslužbencev pavšalira ali odreja po pavšalni lestvici. Stanovanjska skupnost ima tudi pravico skleniti občasno delovno razmerje z osebami, ki so občasno zaposlene pri delih v stanovanjski skupnosti. Na osnovi teh postavk smo poskušali sestaviti približen predračun za vzdrževanje takšne ustanove za 60 otrok (šolskih in predšolskih). Seveda naj **služi ta proračun samo za približno orientacijo in v ilustracijo**. V tej ustanovi se mudi otrok 8 ur, čeprav je delovni čas ustanove seveda veliko daljši (od 14 do 16 ur). Taka ustanova bi potrebovala dva do štiri honorarne uslužbenke, ki bi bili izmenoma zaposleni po 8 oziroma po 4 ure. Tem bi morali pri delu nujno pomagati starši in prevzeti nekatere obveznosti — n. pr. organizirati sprehode in podobno.

Pri tej ustanovi bi starši prevzeli skrb za čiščenje, za nabavo raznih potrebščin, ki jih potrebujemo pri delu, skoro v celoti sredstva za popravila, ne pa za material za popravila in čiščenje, in končno še razne druge drobne stvari, ki jih je treba urediti. Starši bi v taki ustanovi plačevali za svojega otroka 611 din. Seveda nismo pri izračunu za ceno upoštevali najemnine, ker se bo verjetno povsod krila iz sklada stanarin.

Če bi otrok v ustanovi dobival izdatno malico, bi ta stala približno še 600 din na mesec (po izkušnjah vrtcev).

Starši bi torej za varstvo z malico vred plačevali mesečno 1211 din, v drugem tipu (kjer bi najeli poklicne snažilke) pa 1433 din.

V vrtcih stane kosilo in dvoje malic za enega otroka mesečno 2860 din. Če se režija kuhinje prenese v skupne stroške večjega prehranskega obrata, bi se hrana za otroka v tej ustanovi pocenila. Stala bi le 2100 din. Te primere navajamo, ker bo prehrano treba uvesti tudi v otroških ustanovah stanovanjskih skupnosti.

Z gospodarskimi ukrepi, ki jih predlaga zakon o stanovanjski skupnosti, bodo ustanove za otroke v stanovanjski skupnosti postale živa stvarnost.

VPRAŠANJE KADROV

Zaradi pocenitve in širšega vključevanja ljudi v delo za otroke bomo angažirali predvsem laike. Ta rešitev je realna, ker tudi danes nimamo zadostnega števila kvalificiranega kadra. Kvalificirani kadri pa bodo lahko veliko pomagali z inštruiranjem in mentorstvom, in sicer zlasti pedagogi z više organiziranih ustanov, kot so vrtci in šole in v nekaterih krajih tudi pionirski domovi.

Kakšne naj bodo osebe, ki jih bomo izbirali za organizirano vodstvo

Mnogo je danes ljudi, ki so si v raznih organizacijah in društvih pridobili nekaj izkušenj pri delu z otroki in dokazali, da imajo do otrok dober odnos in da se zavedajo odgovornosti tega dela. V poštevek pridejo predvsem žene, ki še niso zaposlene, kakor tudi starejši ljudje, ki nimajo več stalne službene obveznosti in seveda mladinci. V varstvu bodo lahko zaposleni nekaj ur, pač po svoji zmogljivosti in razpoložljivem času. S tem bo realizirana oblika naprednejše delitve družinskega dela in vsaj delna zaposlitev žena izven doma. Najbolj prizadevnim in sposobnim kadrom, ki bodo imeli voljo poglobljati se v ta vprašanja, bo treba pomagati do kvalifikacije za poklicno izvrševanje tega dela.

Poiskati moramo torej za to varstvo primerne ljudi in jih usmeriti v delo s tečaji, seminarji, hospitacijami v vzornih ustanovah kakor tudi z drugimi oblikami instruktaze in s primernimi priročniki. Tudi strokovna združenja pedagogov bodo morala pomagati pri rešitvi tega vprašanja. Društvo vzgojiteljic že dela v tej smeri in povezuje vzgojiteljice iz vrtcev s kadri na igriščih, v hišnih vrtcih ipd.

Del pedagogov je že ob konceptu varstva imel pomisleke glede na veliko vlogo laičnega kadra pri varstvu otrok v stanovanjski skupnosti in glede na združevanje otrok različnih starostnih dob, kar je gotovo tudi oviralo dosedanja razvoj na tem področju. Vendar ne gre za podcenjevanje in poenostavljanje vzgojnega dela z otroki, kakor so nekateri mogoče mislili, temveč za to, da oskrbimo potrebno pomoč otrokom, ki so je potrebni. Zavedamo se vrednosti strokovnega kadra in prav od njega pričakujemo veliko pomoč pri našem delu, saj bo ravno od te pomoči prav zelo odvisen razvoj otroškega varstva v stanovanjski skupnosti.

Pri delu v varstvih naj bi prevzemali čim več dela starši, n. pr. z občasnimi nadzornimi urami pri pisanju šolskih nalog, pri tehničnih, estetskih zaposlitvah in podobnem. Saj je mnogo staršev, ki znajo te stvari. V mislih imamo na primer tehnike, inženirje, obrtnike, umetnike, skratka strokovnjake vseh vrst.

Za ustrezni razvoj raznih varstvenih oblik za otroka in mladino v stanovanjski skupnosti, predvsem stalnih varstev, ki so naši družini najbolj potrebna, pa bodo morale občine, posebno sveti za varstvo družine, sveti za zdravstvo in šolstvo še marsikaj storiti. Inšpekcijska služba, tako zdravstvena kakor prosvetna in socialna, se bo morala znatno okrepiti in prevzeti vlogo inštruktorja za novi kader v nastajajočih ustanovah stanovanjske skupnosti.

PRIPRAVIMO KONKRETNI PROGRAM POMOČI OTROKU IN DRUŽINI V STANOVANJSKI SKUPNOSTI

Orisali smo nekatere najvažnejše in najosnovnejše oblike otroškega varstva v stanovanjski skupnosti. Da naš program uresničimo, bo treba pri izvršnih in iniciativnih odborih stanovanjske skupnosti čimprej organizirati komisije za varstvo otroka in družine. (Od 19 stanovanjskih skupnosti v Ljubljani ima takšno komisijo doslej ena sama.) Nadaljnje razvijanje dela v stanovanjski skupnosti narekuje izvršnim odborom stanovanjske skupnosti pripravo konkretnih programov za varstvo otrok in družine. Ti programi naj bodo sestavljeni samo na podlagi potreb in dejanskih materialnih možnosti. Zato morajo nujno sodelovati pri sestavi ne samo vsi družbeni činitelji, ampak tudi držav-

ljani oziroma družine. Že pripravljane programa mora aktivizirati družine in zagotoviti uresničenje.

Vse delo, ki se nam odpira v stanovanjski skupnosti, ko gre za varstvo otroka, terja pri delu večjo načrtnost, hkrati pa enotnost vseh društev in organizacij ter staršev in državljanov.

Družbene organizacije gotovo že razmišljajo o svojih nalogah, metodah dela in o vključitvi v enotni program. Tako n. pr. ima Zveza prijateljev mladine že v načrtu podrobno razpravljanje o vlogi in nalogah njenih društev v stanovanjski skupnosti.

S tem pa vprašanje o varstvu otroka in družine v stanovanjski skupnosti še ni obdelano v celoti. V mislih imamo tudi še socialno in zdravstveno obravnavanje otroka in družine v stanovanjski skupnosti itd. Postopno uveljavljanje stanovanjskih skupnosti, ko gre za pomoč družini, pa zajema kot eno bistvenih vprašanj današnjega časa tudi vprašanje socialističnih odnosov med ljudmi.

Tule smo skušali v zvezi z varstvom otrok v stanovanjski skupnosti zbrati in obdelati samo osnovne probleme, vendar z željo, da se kritično še pretresejo, posamezna stališča pa dopolnijo in popravijo.

Razširjeno g v s

1. Pojem gospodinjstva

Ko govorimo o tem, kako veliko z odločilnim vplivom razširjenem gospodinjstvu o njegovi vlogi v gospodarskem procesu

Gospodarski proces
Gospodinjstvo ima svoje potrošnje. Večji del dobrin, ki jih je ustvarila proizvodnja, se steka preko razdelitve in menjave v gospodinjstvu, v zameno pa dajejo gospodinjstva proizvodnji delovno silo, ki je osnovni pogoj gospodarskega procesa. Obseg dobrin, ki se trošijo v gospodinjstvih, je ogromen. Od skupnega narodnega dohodka so v letu 1956 potrošila gospodinjstva 848 milijard dinarjev ali skupno z investicijami za družbeni standard, ki so znašale v tem letu 131 milijard, torej 64,9% vsega narodnega dohodka.

Te številke kažejo, kako važen činitelj so gospodinjstva v gospodarskem procesu.

Perspektivni družbeni plan za leto 1956–1961 predvideva v osebni potrošnji povprečen letni dvig za 7,3%, to se pravi: vedno večji delež narodnega dohodka se bo stekal v gospodinjstva za zadovoljevanje potreb, za dvig življenjske ravni.

Ni pa važen samo obseg družbenega bogastva, to je količina dobrin in storitev, ki jih gospodinjstva trošijo, važen je tudi način zadovoljevanja potreb, ki se kaže v strukturi potrošnje. Tudi struktura potrošnje se bo po navedenem planu izboljšala s povečano potrošnjo industrijskih proizvodov.

gove oblike sti

darskem procesu

rost novo družbeno obliko, o tako imenovanem darskem procesu in

menjavo in potrošnjo. Gospodarskega procesa — v